

← אֱלֹהֵיכֶם: הַ וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי
 וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּכֶם
 הָאָדָם וְחַי בָּהֶם אֲנִי יְהוָה:
 שִׁישִׁי וְאִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שָׂאֵר
 בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת עֲרוּהָ

תולדות אחרון ושפרתם את עקרים מד
 מה אשר יעשה ב"ק לה סנהדרין נט.
 מכות כג: ע"ז ג. וחי בהם. יומא פה:
 סנהדרין עד. ע"ז כז: עקידה שער ע. אני
 ה. יומא טז: איש איש אל כל שאר בשרו. שבת יג. חגיגה יא: כתובות מז: סנהדרין כז: ע"ז יז.

שפתי חכמים רש"י

האומות: (ה) ושמרתם את חקותי. לרצות שאר
 דקדוקי הפרשה ב שלא פרט הכמוז צהס. ד"א ליתן
 שמירה ועשייה לחוקים ושמירה ועשייה למשפטים
 לפי שלא נתן אלא עשייה למשפטים ושמירה לחוקים* : וחי בהם. לעולם הבא שאם תאמר בעולם הזה והלא

כ דאם לא כן ושמרתם למה לי הרי כבר כתיב ואת חקותי תשמרו:
 פ פירוש דלעיל כתיב ואת חקתי תשמרו והכא כתיב אשר יעשה
 אותם דקאי אחוקים ומשפטים ושמירה ועשייה למשפטים לעיל
 כתיב את משפטי תעשו והכא כתיב ושמרתם את חקותי ואת משפטי:
 לפי שלא נתן אלא עשייה למשפטים ושמירה לחוקים*
 * ת"כ

אבן עזרא רמב"ן

(ד) אני ה' אלהיכם. או אהיה אלהיכם: וטעם ושמרתם
 את חקתי ואת משפטי. לנאר שהם חיים
 לעושיהם כשני עולמות כי המזין קודם חי העולם יחינו
 ולא ימות לעולם על כן כמוז אני ה' אלהיכם כאשר
 פירשתי:

ו. א"ל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה. טעם
 איסור העריות בשאר הבשר איננו מפורש. והרב
 אמר במורה הגבוכים (ג מט) כי הוא למעט המשגל
 ולמאוס אותו ולהסתפק ממנו במעט, והנשים האלה
 אשר אסר הכתוב בשאר האשה הן המצויות עמו
 תמיד, וכן בשאר עצמו מצויות לו והוא נסתר עמהן.
 וכטעם הזה יגיד הרב על כולן. וכבר כתב ר"א גם
 כן, כי בעבוד היות יצר לב האדם כבהמות לא יתכן
 לאסור כל הנקבות, והנה אסר כל הנמצאות עמו בכל
 שעה. וזה טעם חלוש מאד, שיחייב הכתוב כרת על
 אלה בעבור המצאן עמו לפעמים, ומתיר שישא אדם
 נשים רבות למאות ולאלפים. ומה יזיק אם ישא את
 בתו לבדה כמותר לבני נח (סנהדרין נח:), וישא שתי
 אחיות כיעקב אבינו, ואין לאדם נשואים הגונים כמו
 שישיא את בתו לבנו הגדול ממנה וינחילם בנחלתו

ספורנו בעל המורים

(ו) איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו. הנה התולדות
 ההוה משאר בשר בהיות או הפועל והמתפעל קרובים במוז ראוי
 שתהיה יותר הגונה וממוזגת כמו שקרה בתולדות משה אהון
 ומרים מעמרם ויוכבד דודתו וכמו שאמרו ד"ל על נשואי בת אחותו וזה יצדק כאשר יהיו הפועל והמתפעל מכונים להפיק רצון
 קונם בלבד. אפס כי זה יקרה על המעט כי אמנם מה שיקרה בכל המין האנושי או ברובו בזה הוא שיהיו מכונים לתענוג בלבד
 כאמרו הן בעון חוללתי ובחטאי יחמטני אמי ובהיות שאר הבשר מוכן מאד וההרהור והתענוג בו רב מאד הנה כאשר יהיו חושבים
 שניהם שחבורם בלתי אסור ירבה ההרהור והחבור ביניהם לתענוג בלבד ובכן יזנו ולא יפרצו ומלאה הארץ זמה ולכן אמר לגלות
 ערוה כי אמנם תענוג הגלוי בלבד הוא המכוון ברוב ובכן אסרה תורה בשאר בשר כל יוצא ירך והקרובים לזה הקו במדרגה אחת
 ומדרגות הקרובה תחשכם החורה מן האיש והאשה בבעלה. ולזה אסר אחות האב שהיא במדרגה ראשונה אצל האב והתיר בת

נצבג בעיני
 גאון בני ישראל

רשב"ם (ה) וחי בהם. אבל אם לא יעשה. ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם:
 זמני בקות נכס - (ז)

בשנת ג'ר"ח ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...

וכרין וכרסו...
 כ"ה...
 כ"ה...

אפי' אין בו...
 נ"א...
 נ"א...

הגדה ורע"א
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...

הגדה ורע"א
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...

הגדה ורע"א
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...

הגדה ורע"א
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...

הגדה ורע"א
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...

הגדה ורע"א
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...

הגדה ורע"א
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...

הגדה ורע"א
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...
 ה'תש"ב...

ספר

חַתָּם סוּפֵר

חלק אורח חיים

זאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל

תשובות שאלות

הוצאת הוצאת לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ד

לכל דבר הקשה אשר זכרא אל משה כפרו רבא, מן ישראל קדשו, רבם ופירשו, מצאו קרישאו, חסדא ופרישאו ריש מדברתא ריש גלותא, ספר דני ישראל דרשב"ג מדרי"ד **משה סופר** המקיל מלך בקיץ פפ"ט ושיש ספור רבנות כמלישה קדוה קדושה בקק דיעונושן במדינת פסדן ובקיץ מאסטרסטרין במדינת אנטאן, ושלשה על כלם בעד ואם בישראל קק פירסבורג לפי ולמד דעו את דעם דוק אלהם וחורונו, עי פקם נמה סבל הארצות דירשלים עדי הקדושה שלח פארחתו, לכל צמא אל דבר ה' וילל עם בדלוחו, להודע אים חולו וחוליתם להשאכוחו, יאב פוק פובק מצנת **נמלאות** עי עני **ואבימה נמלאות** וכל ה' את האור וננו בניו מוחסם, ואין הקדש נבלע במקומו פה קק פ"ב חלקו מוזקק ספן.

זאת הברכה אשר השאיר אחריו

ספר חיים חרות רבם וישו האמת על חב השם החידי אנה ריבא פער, ופני ויחל דחם מוסר פיד על פירוש הלך פני, וזה קבץ אלה ויש משה ובעל חכמם שאלת השמות הרבנה אפי חייב.

את הכל עשה יפה כשע

בשנת עמ סופר מהר"ך לשי

נקת יצא לאור פחדים עם הספחה פפתחת והראו מקומות
השם בבלי, ירושלמי, רמב"ם די הלכי שלחו פידן ועוד נספי
עדי פפתחת הקנינים מלכנו דברי קדוש מן רבינו החתם סופר
וכרע שלח נראה ככרעם חוה עי קתה, עי

משה"ק שמשון בלאאמפ"ר הרא"ש זצ"ל הי"ד
אב"ד דעם"צצן ויהיה"ל יצ"ו, בעהמ"ס באר משה

יצא לאור בהעתקת בית מסד הוצאת ספרים של ר' יהושע
אלה בן בריה חיים שאול ז"ל הי"ד גראאפסטאן נ"י
נ"ו יארק יצ"ו.

בשנת תשס"ה חלש וישב בנות וימנו עשה
די יארק יצ"ו

ס פ ר

חלקת יואב

ש"ת וענינים מסודרים על סדר ארבעה חלקי שלחן ערוך
בתוספת המהדורא תניינא כולל כמה עניינים
וסוגיות הש"ס

וקונטרס, קבא דקשייתא, ק"ג קושיות בש"ס ופוסקים
עם הגהות על הש"ס וראשונים.

מאת הגאון הנודע כקש"ת יואב יהושע בן הרב נתן נטע זצ"ל

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תש"ף

מהדורא שלישי

בתוספת שלא היו בהוצאה ראשונה:

- א) הגהותיו על כל ש"ס בבלי, ירושלמי, פוסקים, שהיו כתובים בכתב ידו על גליונות הש"ס.
  - ב) מראה מקומות נוספים בסנים הספר.
  - ג) ההגהות וההשמטות שהיו בסוף הספר וההשמטות שהיו בהמהדורא תניינא ודברים שהשיב אמתור ויל לשאלים על דבריו מחלק הראשון, העמדו והתאמו כולם על מקומם.
- כן נתוסף מפתוח לקונטרס, קבא דקשייתא והיקונים שונים והגהה מודיקת.

קלין דוק מטעם גדל כמסור קאמר מתינתין דלא מ"י אלעאי אבל אי לראה ה"י חייב בראשית הגז גם ל"י אלעאי אף דהוי רק קנין לזמן ואין מיקרי צאנך

אבל למשטיכ יתיישב בטוב דכין דקיריל דהפקעת וזלחה ה"י מותר בימים הקדמונים היינו כיון שהורבר שייך לישראל וכל שאינו מחזיר הוא בכלל עושק ובעושק כתיב לא תעשוק את רעך במשטיכ הכי"ם מ"א מבזילה ח"י"ב ולכן שפיר מועיל שם מה שהקנה לו הבאן עד לאחד הגיות. כיון דאין ביבולה העכרים למכור וזכותו של אד"כ. מטעם אינו ברשותו כמשטיכ הר"ן כתובות צ"ח דכל ביבולה להפקיע ולומר אינו ניווגית הוי אינה ברשותו. ולכן שם בחולין שפיר מיקרי צאנך אף בקנין לזמן. ולמשטיכ איש הא דמבואר בירושלמי גיטין טוף השולח במוכר שדהו בזמן שהיובל נהג דמליגי אי הלוקח קנה גוף הקרקע עד היובל. וקאמר שם דלמיד קנה קרקע מביא וקורא. אף רמ"ם הוא רק קנין לזמן. ולמשטיכ איש דכיון דהמוכר אינו יכול למכור וזכותו שלאחד היובל לאחר. מטעם דהרי ע"כ יבא ביובל להבעלים המוכרים וקיריל דמוכר שדהו בשנת היובל עצמו אינה מוכרה. וא"כ איך יועיל מכירת זכות כיון דצריך שיהי' שלו מקדמם בשנת היובל ולכן שפיר מהני קנין הגוף לזמן של הלוקח. למאן דסובר קנה קרקע שיהי' מביא וקורא אך השי"ם ידלן סובר דלא קנה קרקע ואסור להפסד בה בודות ושיחין ומערות. ולכן שפיר תלוי בקנין פירות. תדע דהרי הוינן דמכור נוטל פי שנים בשדה החזור לאביו ביובל כמבואר בסוף השולח האלו באחרי"ך אין הבכור נוטל פ"ש ומיקרי ראוי דמוכח בשי"ם כ"ב קפ"ה גבי סתא פייש והיינו דעיקר תליא אמ אן כח לשום אדם למכור וזכותו של אד"כ או הוי שלו לגמרי אף שיהי' נקרא לכ"ס באחדונ:

ואל תשיכני דהרי השי"ם בב"ב קאמר דגם רבי מודה באחרונ דיוצא בו ריש לו בו קה"ג מטעם דאי לא"ה אמאי יהבי ניהלי אף דרבי סובר אדם מונה דשלבלי"ץ כ"י מאיר כמבואר בשי"ם (יבמות צ"ג) אך באמת אין סגנה השי"ם בב"ב דרבי גופי סובר דיוצא דק הכונה דבין אם נאמר דהוינן כרבי באחרי"ך ובין אם נאמר דהוינן כרשב"ג מ"מ באחרונ לכר"ע יוצא י"ת. אבל לדבי גופי' דסובר אדם מקנה דשלבלי"ץ והוי דאינו יוצא. כיון דיש לה אחרי"ך שותפות בו למוכרו תיכ"ה. וזה אין לומר דגם לרבי אינו יכול למכור באחרונ כיון שהקנה לראשון הגוף לזמן כדי שיצא בו וא"כ מזה רבי באחרונ לרשב"ג דיכול למכור. א"כ שוב הוי אינו ברשותו כמשטיכ לעיל בשם הר"ן דהיבא דיבולה להפקיע הוי אינו ברשותו אבל זה אינו דכין דעכ"פ אסור לראשון למכור כמבואר בשי"ם ושופ"ט ס"י רמ"ה ע"כ דדאי דמיקרי להשני ברשותו אף ולענין ראוי קאמר השי"ם כיון דקומה סתתה חבנה אבל ברשותו של השני דדאי מיקרי. ולמשטיכ באחרונ השותפין צריך הקנאה דוקא מאחד לחבירו: סוף דבר לדינא דקנין לזמן במקום שאין הקנאה יכול למכור לאחרי"ם או שמיר יוצא בקנין הגוף לזמן כמו באחרי"ך לאחר מיתה דרבי תראה ז"ל המובא בחירושי הר"ן ריש המגרש דסובר כיון דפסקה פסקה לא קייל כמו שהוכיח ואבני מילואים ס"י כ"ח ס"ק נ"ג. וכן מוכח משי"ם ב"ק ס"ח דקאמר פדס לשהקנה לשלטים יום אבל היבא שיכול המקנה למכור תיכף אלאחר זמן או אינו מועיל אף קנין הגוף לזמן. הנלפענ"ד כתבתי:

סימן יד

בענין חולה שצריך לבשר בשבת

אמרי' לכוור שיטת הראב"ד ויבא בראש הר"ן סוף יומא באלה שצריך לבשר בשבת ויש נבילה מוכנת לפניו. איך לנהוג בה לדינא: והנה לכא"י מה דפשיטא לכל הקדמונים דשבת חמירא מנבילה לכא"י י"ל דנבילה חמירא דנבילה איסור עולם ושבת אין קדושתו איסור עולם. א"כ שבת קיל מנבילה. דהרי קיריל כתבמים ד"א בנייר דף מ"ז דיטמא גיזר ואל יטמא כהן וכן הוא בשי"ם חולין ק"א מאן גימא דטומאת גברא חמירי דילמא טומאת בשר חמירא דליל טהרה במקוה. אף דמבואר בירושלמי פ"ק דמגילה במשנה דאין בין ויהיבם לשבת. דוק נדה מיקרי יש היתר לאיסורו. אבל לא שבת ויהיבם. ד"א דוק יש היתר לאיסורו לא מיקרי שבת. אבל איסור עולם מ"מ ניכ לא מיקרי. דה שני ענינים יש היתר לאיסורו ואיסור איסור עולם כמבואר בשי"ם קידושין (דף ל"ה) דיש היתר לאיסורו לא מיקרי רק אם יש בידינו להתיר איסור בתוך זמן איסורו. וכין דברתי במקיא דם איסור שבת והא המלאכה לא השבת א"כ המלאכה אין איסורו איסור עולם: אף באמת ד"א דהרי להדי' מבואר בשי"ם פסחים (דף ע"ט) דמטב שיאכל טומאת בשר בלאו כ"י משיאכל בטומאת גברא בבבת. הרי דכל שהפיר איסורו ושגשו אמרי' שיעור הקל בעונשו. ודוקא בנייר וכן כיון דמת מצוה ותורה ואנו ר"ן אם יטמא חכה שקדושתו חמירא. בה שפיר

בציצית וכתב החת"ס שזה טעות והשלמא באציצית דצריך מעשה עשיי וכיון דכבר הוכשר הוי' עשיי בכשרות לכך שוב ל"ב שיעור ובכ"ש מני כיון דהל עליו שם מצוה עיי מעשה ובעשה בכשרות אבל בלולב ושומר דאין בהם עשיי רק דכל מעשה ומעשה הלקיחה ותקיעה מעשה מתחילתו הוא הנין שייך בו שהי' בו הלוח מצוה אין שייך בהם גרדומין. וכל זה שייך קודם שנטל הרי מינים בכשרות בידו אבל אחר שנטל המינים בכשרות בלא כוונה לצאת בו א"כ נעשה בו ובכשר עשייתו. והיינו מעשה הלקיחה א"כ אף שנטל ונעשה פחות מכשיעור לאחר שהתא בידו שוב מועיל מטעם גרדומין. ומכ"כ לשיטת הריטב"א בטובה (דף י"א) דאף לזכנן דאיצ אנר היינו רק אגד כחות לא צריך אבל אגד ביד צריך ע"ש א"כ האי דנתקיים בהם העשיי ושוב כשר בהם גרדומין.

ומעלתו שוב ל"ב ק"י החו"ס הקדמונים דשפיר יכול לצאת בלולב של עכרים כיון דכעשה שנטל הלולב בידו לא מיכתת שיעורו. כיון שעדיין לא נעשה של ישראל. א"כ מעשה הנטילה ה"י בלולב שמועיל בו ביטול. אף שאינו יוצא בו רק אחר שנטלו ומשכו אבל הנטילה ה"י כד"ן. כי מה שאינו שלו אינו מו"ק כג"ל. א"כ טוב אף אחר שמשכו שוב אינו מו"ק מה שעומד לשיטתו כיון דאז אין צריך שיעור. ובדבר שא"צ שיעור לא אמרי' כותתי כמו בלחי של אשירה וכשר דלא קייל כר"ש וכל העומד לשרוף כשרוף דמי רק דברר שצריך שיעור דהו בטל השיבותו כל שעומד לשרוף אבל כיון דאחד הלקיחה שוב לא צריך שיעור א"כ ל"ש בו למר כותתי מיכתת שיעורי' ומתורץ קושיית החו"ס ע"ד פילפול:

סימן יג

בענין מחלוקת הקצוה ת והגתיכות

אמרי' לכוור. מה שבחלק הקצוה"ה והגתיכות ס"י רמ"א. בנותן לחבירו אחרונ לקנין הגוף לשעה אם יוצא בו. הראש ז"ל ותיכח מהא דלא ילקני אינש ללולב לינוקא טובה מ"ז דצריך הקנאה בחזרה ודוק. והקצוה"ה הקשה מזה דאחרי"ך בשי"ם ב"ב קל"ז דיוצא גם באחרונ. אף דשם ל"ש הקנאה בחזרה לאחר מיתה. והגתיכות דחה דשם לא מירי באחרי"ך לאחר מיתה רק אחרי"ך לאחר שיוצא בו. אבל ברשב"ם ב"ב מבואר דמירי באחרי"ך לאחר מיתה. רק שיטת הרא"ש שם בב"ב מנתחבות ומירי באחרי"ך לאחר שיצא בו ומטעם דהוי כהתנה בעלמ"ל. אך הרא"ש לא כתב כן רק לרבי אבל לרשב"ג ע"כ דלא מירי במתנה ע"מ להתחזיר. דאי לא"ה איך מועיל מכירתו של ראשון לרשב"ג. ודברי הקצוה"ה לכאורה מוכרחין. עיי"ש שהביא סגס רבינו אביגדור כ"ץ שבתסור הרא"ש סובר כן בענין הגוף לזמן מהני באחרונ:

אבל לפענ"ד להכריע שלא כדברי הקצוה"ה ושלא כדברי הגתיכות. דהרי בשי"ם יבמות (דף ס"ז) קאמר שמואל דהעבדים אוכלין תרופה בשביל כל המשפחה. אף דהעובר אין לו זכ"י אף בירושה דממילא מ"מ אוכלין העבדים מכה האחין. או מכה המשפחה. הרי אף דאין לאחין רק קנין לזמן דהרי לאחרי"ך שנו"ל העובר צריכין להתחזיר לו הכל כמבואר שם בתוס' ובתרומה אולין בתר קנין הגוף כמבואר שם בתוס' ריש אלמנה ל"ב. וע"כ מוכח מזה דאף דקנין הגוף לזמן הוי רק קנין פירות הוא רק במקום שיש לאחר קנין הגוף. אבל אם אין לשום אחר קנין הגוף אז מיקרי הם בעלי קנין הגוף. והסברת החו"ס ובה"ס (דף ר') ד"ה מקושא:

ומקושא איש הכל דאין שום ראי' מאחרי"ך דיועיל קנין הגוף דהנה בשי"ם פסחים(דף כ"ט ע"ב) קאמר גבי אוכל המץ של הקדש במועד דגלי"ם לאו כמטו דמי. דמה שנתור לאחר המטו הוי רק גלי"ם. וכתב שם החידושי אבן העזר אף דאם ימסיד אחד לחבירו תבואה שלא נתגדלה עדיין אי"ב לשלם לו ולא נאמר שהמסיד לו רק גלי"ם היינו כיון שראוי למוכרו תיכף ע"כ עשוי הוא שיה ממן אבל המץ של הקדש דלא חוי למזוהו עד לאחר המועד מיקרי רק גלי"ם. וכיון שכן באחרי"ך לאחר מיתה דאי אשטר לתשני למכור וזכותו חייב מטעם דשלבלי"ץ כמו מקדש אשה לאחר שימות בעלך וא"כ אין כעת לשום אדם זכות באחרונ זה רק לתראשון לכדו וע"כ שפ"ד יוצא בו ומיקרי שלו כיון דאין כאן שום שותפות לשום אדם משא"כ בנותן לו האחרונ קנין הגוף לזמן בה שפיר אינו יוצא כיון דהנתון יכול למכור וזכותו שלאחרי' ומחשד זמן לא הוי דשלבלי"ץ וע"כ שפיר נקרא אחרונ השותפין ומשי"ה קאמר השי"ם לא לקני אינש ללולב לינוקא. אבל במקום שאין אחד יכול למכור וזכותו אז שפיר נקרא של הראשון לגמרי ויוצא בו. והרי לזה דמבואר בשי"ם חולין קל"ח גבי גז ראשון ראשון דקאמר דאם מבר העכרים הבאן להישראל שיהי' שלו עד לאחר שיגזו קרינן כ"י צאנך ואפי' ל"י אלעאי דאף שותפות ישראל סבור דלא נקרא צאנך א"כ דהנה לאחרונ ממש. מ"מ מודה ר' אלעאי דאם העכרים הקנה לו הבאן להישראל עד לאחר הגיזה חייב בראשית הגז כדמוכח בשי"ם חולין (דף

וא"כ מוכח משי"ס ברכות תני' דשבת וחתרה לחולה שבי"ס. וכן הוא בחשב"ש בולק ג' סי' ל"ז דשבת וחתרה בחולה כמו במקדש כמבואר בש"ס יומא מ"ז טומאת דחיי' שבת וחתרה:

אך נ"ל דכ"ז כדאי מסתק. וגם הוא צרי' התולה כדאי אבל בספק מסוכן או שהדבר מסופק אם יתרפא ברפואה זו אשר אם לא יתרפא בה אין זה צרכו של החולה כלל. בזה ודאי בשבת רק דחיי' דחיי' מביאר בש"ס יומא פ"ה ע"ב דמכולו לא מוכח רק ודאי ובספק צריך קרא דחיי' כהם ובזה שוב אין שבת חלוק משאר איסורין דק דחיי'. ומתוך בזה הוכחת הר"ן (ביצה דף י"ח). שמוכח משי"ס מנחות ריש פורק ר' ישמעאל דשבת דחיי' ולכך שייך הוספה בשיעור האלו מ"י וחתרה ה"י דינו כמו בירם עיי"ש בר"ן ז

ולמש"כ שפיר י"ל דהש"ס מנחות מירי' בספק רפואה או בספק פ"ג דאז שפיר הוספה בשיעור דאי'. וא"כ יומא מה בשאלת הראב"ד שהתולה צריך לבשר או לרובט וכדומה והתולה דאי' מסוכן שפיר מחללין שבת. כיון שבוה התרה שבת.

וכן מוכח לכאור משיטות הרמב"ם. דהרי מבואר בכמה דוכתי' בש"ס דשחטין לחולה בשבת ויהיב"פ ובש"ס יומא ריש (דף ס"ז) ולכאורה לשיטות הרמב"ם דנמילת נשמה לא מיקרי רש' וכן אם ממת המעי' לגברי' חובל גרידא לא מחיב רק במקום שצריך לרם ומטעם מפרק. וא"כ למה לא נחתך חתיכת בשר מהשעיר החי בשבת באופן שלא ימות השעיר מהתיכה זו. ולא יהי' חילול שבת להרמב"ם. אע"כ דמחללין שבת ואין מאכילין אותו בשד מן החי:

וכן מוכח לכאור מהא דמבואר בש"ס חולין (דף פ"ד ע"ב) דשחטין עוף לחולה בשבת ולשיטות הרמב"ם למה לא באמר שניחור לו ולא יהי' נעשה מלאכת מפרק ברם כיון דבחירה אין מבטין ובמקום שא"צ לרם ליכא מלאכת מפרק דישא. אע"כ דמוטב שחלל שבת משיאכל נבילה אוך כ"ז בודאי אבל בספק שפיר נ"ל דמאכילין אותו נבילה כיון דהוא רק דחיי' ובהחיי' צריכין תמיד להשגיח על הקל באיסור. ולמש"כ שפיר לא יקשה מה שהקשיח' לעיל מהא דקרי'ל כרבי דנחתי' לו וא"צ לעשר דשם היינו כיון דהוא רק איסור דרבנן ובדרבנן נ"ל דכל שמותר שוב ליכא איסור כלל כיון דבמקום חולה לא גזרו. וכיון דבלא"ה לא יהי' נעשה שום איסור כאכילת החולה טבל של מעשר ירק שוב מאכילין אותו ואין מחללין כיון דכל איסור דרבנן במקום שמותר שוב ליכא איסור כלל. דרבנן לא גזרו דק במקום שמכוי' לעבור. ויותר מה מבואר בגמ' ס"י ר"ל דא"י אוכל איסור דרבנן כיוונג א"צ פסדה ואף דבמקום אחר החית' דבריו ועיי' ביר' ברמ"א סוסי' עכ"ג מ"מ משי"כ נכון:

וזנח באמת אף להראב"ד י"ל פשיטא ל"י דמחללין שבת ואין מאכילין אותו נבילה. רק ספיקו ה"י יען נבילה יעבור החולה בעצמו ואין נחלל אנהו באיסור שבת להצילו מאיסור גרידא. אבל לספ"ד לחי' דמי שמחלל שבת עבור חולה שבי"ס אין המחלל עושה איסור כלל. רק החולה מטעם שליחות כיון שהחולה מצוהו או אף בניחה ל"י לבד להסובין רניחא ל"י הוי ג"כ שליחות ושלד"ע ל"ש כאן. כיון דאררבה הוא מצוה חיוב. ומשי"כ הנתיבות ובב"מ אה"עו ס"י ה' דבשבת ל"ש שליחות מטעם דהוי כדבר שבגופו. וגופו סיבת:

אבל דבריהם תמהין דלה"י מבואר בהע"ט להיפוך הובא בטור א"י"ה ס"י תקנ"ז עיי"ש שטובר הבעל העיטור דמי ששאל הניח ע"ת מותר לבשל למי שהניח מטעם שליחות כיון דמותר להמשלח ואין כאן שלד"ע.

והוי ככישל המשלח. הטור שם לא נחלק עליו רק מטעם מראית עין. וכן הוא לה"י בר"ן פ"ב רביצה גבי קמחו באסר דשי"ך שליחות בזה עיי"ט. וכיון דל"ש שליח לדי"ע אין החיוב על השליח כלל כמו במעילה דחיב רק המשלח לבר. וכן הוא ברש"י דפ"ב דקידושין גבי פירכת הש"ס דשולח ביד מיקח עיי"ש ברש"י דקושית הש"ס היא ר"י ריתחוב המשלח ולא השליח. ואף להתוס' ר"י"ד כ"ס שחולק רק הקט"כא שיתחוב המשלח ג"כ אבל גם השליח חיב. וכן הוא שיטות הסמ"ע ושי"ך בש"ס אביו ז"ל בס"י רצ"ב עיי"ט. אבל אין זה לעונש מיתה וכלקות וקרבן כי רק בהמון דגם גרמי חיב. ע"כ כיון דעכ"פ גם השליח גורם לזה למה לא יהיחייב. אבל לגבי עונש שמים ודאי דאין שניהם חיבין במעשה אחת. כמו שהוכחה ממעילה דחיב רק המשלח לבר. וא"כ לא עבר המחלל בשביל החולה כלל רק המשלח החולה:

אך זאת נ"ל דאף לסמא' הוקן דטובר יש שליח לדי"ע מ"מ בשבת ידה' דלא יתחייב המשלח מטעם דהיי' כשנים שעשאו'*) כיון דמ"מ גם השליח סיי'ע

שפיר סבדי חכמים דיתבא נידר דהוא מת מצוה לגבי' ולא יעבור כלום. אבל אם אנו רוצים לדחות איזה דבר מפני מיקח נפש צריך תמיד לעבור הקל. כמבואר בש"ס יומא פ"ג טבל ונבילה מאכילין אותו נבילה ורק בשו"ך בעונש בלב טבל ותרומה פליגי וז"ל וכן תירמא איזה מיקרי קל. וגם חוץ מזה י"ל דשבת מיקרי איסור עולם כיון דהמלאכה חוזר ויאסור בשבת תבא וכמו שכתבו יר"ד ס"י ק"ב חמ"ך דלא הוי דשיל"מ מה"ט וכש"כ כאן:

וזנח לכאורה שאלת הראב"ד תני' הוא מלוגטא דתבאי בש"ס יומא (דף פ"ג ע"ב) רבי ור"א ברי"ש במעשר ירק אם מעשרין שבת לחולה. ובדאי הולכה כרבי מחבירו דאין מחללין שבת ממבואר במג"א ס"י תרי"ח. וא"כ מה ל"י בשניהם דרבנן ומאכילין לו איסור דרבנן ואין מחללין שבות דרבנן דחמיר כמבואר בש"ס טוכה ס"ז ע"ב בש"ס וברש"י ד"ה אבל שבת כ"י. וממילא כן בשניהם מה"ט:

אך באמת נ"ל לפענ"ד דאין רא"י מש"ם דהרי הסוברין דמחללין שבת ואין גוזזין נבילה הוא מטעם דשבת וחתרה בפ"ג כמבואר ברא"ש יומא וכן הוא בטור ס"י וכ"ח דשבת וחתרה. אף דמירושלמי פ' בתרא דעידובין ה"ב מבואר דהיכא דאפשר לו לעשות בהיתר מחיב לעשות. הרי דהיא דחיי' אך למה שחלקתי כמו שיבואר בין ודאי פ"ג לספק כל המקומות מיושבין והבן. ואף דכולם תפסו לעיקר דשבת דחיי'. ולפענ"ד לחלק בזה רבדאי פ"ג שבת וחתרה ובספק פ"ג שבת דחיי'. וא"כא ע"י ראיית דהרי ודאי הנך תבאי דיומא דילפי מעבודה או ממילה ודאי דהותרה כמותם. וכן לה"ך תנא דילפי' שם מאך חלק ודאי דהותרה וכן מוכח להרי"א בה"מ שטובר פ"ב דשבת וכל שהוא חולה שבי"ס עושין לו אף דבר שאין במניעת אותו דבר סכנה.*) וכן פוסק המג"א והרב מלאדי ס"י שני"ה. דהרי דכל שהוא חשיב"ס שבת חול הוא לגבי' לכל צרכו:

ולכאורה איכא למידק דאי"כ חולה כיוהכ"פ למה מאכילין אותו מנחת פחות מכשיעור לסלק הסכנה לבר דהא מ"מ צרכו הוא. לאכול כ"צ. ועוד קשה דאמאי קרי'ל במשנה ריומא דאין מאכילין אותו מחצר הכבד שלו יען שהוא רק סגולה יעין פה"מ ש"ם. והרי מ"מ מ"מ לחולה ניחא דעתו אם נעשה לו הסגולה וכמו דהתירו שלוח אחר קרובין בשבת. בס"ס ש"ז. ולמה לא נעשה לו הסגולה. אבל למשי"כ אי"ש דה"מ רק בשבת טובר כן הותרה. משא"כ באכילת יוהכ"פ ואיסורין דרק דחיי' בזה רק להסיר הסכנה כותר. ומה"ט נ"ל דאף באיסור חורה מחללין במקום ניחוי דעתו החולה להח"מ. וכן מבואר משי"ס שבת קכ"ד מדליקין נר לילולת סומא אף שאין הנשים המתעסקים צריכין לגר רק מטעם יתובא דעתה שלא תדאג מחללין במלאכה דא"י. וכן הוא בפמ"ג ס"י ש"ז ס"ק י"ח עיי"ש. וכן הלשון בש"ס סוף יומא נחממין לו חמין לחולה בין להשקוהו בין להכרותו. וכן מבואר מקושיות התוס' פסחים מ"ז שהקשו על כל מלאכת שבת דנימא האיל. מבואר דסוברין דהותרו. וכן מוכח משי"ס ברכות ז"ג דמיקרי נר ששבת ממלאכת עבירה ואי ה"י דחיי' ודאי דה"י מיקרי כלאכת עבירה כדאמר הש"ס פסחים דף פ"ח) דאי טומאה דחיי' פסח פסול מיקרי. ויותר מזה מבואר בה"ג הבי"ח (יבמות פ"ד) דכ"ג שייבב אלמנה מן אירוסין דמיקרי הולד שגולד מפסולי כהונה ויתר מזה מבואר בר"ן סוף יומא גבי סאלות הראב"ד. דלד"י הסנדלר המבשל לחולה בשבת אסור לבריא ומיקרי מויר. יען דהר"ן סובר דחיי':

*) בפנים כתבתי לענין כהלל שבת בשביל חשיב"ס אם צריך לעשות ע"י שינוי. דיש חלוק בין ספק פ"ג לודאי פ"ג דהותרה. ונשמט דגם דינו של הדי"מ רמותר לחלל אפי' אם אין במניעת אותו דבר סכנה. הוא רק בדאי סכנה דאז שבת כחול אצלו דהרי דינו של הדי"מ מוכרח מהא דשבת (דף כ"ט) דמותר לכבות הנר בשביל חשיב"ס שישן. וע' ברטנורה ס"ם ובודאי דליכא סכנה במניעת השיגה. וע' בתס"ר הרשב"א המיוחסות להרמב"ן ס"י רפ"א. וא"כ יקשה טובא איך הוכיח הש"ס שבת (דף קל"ג) דאי לא מיי"ך סכנתה היא מרקא מחללין עלי' שבתא. והלא אנו ממוקדין את התנוקא אחר המילה לחשיב"ס להחם לו הנ"ך להרחיבו וכדומה. וא"כ בלוג"ה מותר למצוץ בשבת מאזור דע"כ צרכו הוא. וע"כ כמו שכתבתי. והיינו היכא שיש סכנה ברורה לפנינו דאם לא נעשה לו הרפואה אומדין אותו הרופאים שימות. ואומדנא חשיב כרוב דהוי כמו דאי בכל התורה. אז שפיר אמרינן דינו של הדי"מ דעושין לו אפי' דברים שאין במניעתן סכנה. ובחולה כזה מירי' הש"ס שבת (דף כ"ט) ה"ל. אבל בחולה שאין אומדין אותו למיתה אפי' אם לא יעשו לו הרפואה אלא שיש חשש סכנה על צד המיעוט דגי' מחללין עליו את השבת ואין הולכין בפ"ג אחר הרוב. בזה לעולם אין מתירין רק אם יש במניעת אותו דבר חשש סכנה. ולכך בתינוק אחר המילה הוא דמחללין עליו את השבת להי"ס לו מים להרחיבו. הוא רק על צד המיעוט דהיי' במונינו אין מחללין עליו כזה כלל. שפיר הוכיח הש"ס דבמציצה איכא במניעתו חשש סכנה. וא"כ ולק"מ:

ספר

שאלות ותשובות

חשב האפוד

ג' חלקים

שחיבר הגאון הצדיק חסיד ועניו

עמוד ההוראה מרן רבי

חנוך דוב פדווא זצ"ל

אב"ד התאחדות קהילות החרדים דלונדון יצ"ו

ומלפנים שימש בהוראה בק"ק וויען יצ"ו

ובעיה"ק ירושלים תובב"א

הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ד

נדפסו כבר כמה פעמים וכעת שוב

לקראת יום השנה הראשונה

ט"ו מנ"א תשס"א לפ"ק

פה ירושלים תובב"א

הגהות ומילואים לחלקים א' וב' שנדפסו במהדורות קודמות
עם הוספות שרשם רבינו זצ"ל על הגליונות נדפסו בסוף ח"ג

אין זו ערות ואין מקדשין עלי, עכ"ל. משמע דכן היא שורת
הדין בעדות החדש דאחרי שראה הלכנה בליל כוונה לריך
שוב להחזין לראותה כדי להעיד, והטעם כמו שאמרו בגמ'
לאיכא למיחש שלא ראה הלל כוונתו דעיבא בעלמא.

איברא זה יש ללמוד מעדות החדש דבכל מקום שהדעת
נוטה שיש לטעות בדדמי לריך העד לראות בטוונה,
וקרוב מאד לומר שזה הוא מה שמנינו בכמה דוכחי כל
מילתא דלא רמיא עלי דאיגש לאו ארעתי, ובה מתחזק
מה שכתבתי לעיל סי' מ"ז דהא דאמרין כל מילתא דלא
רמיא עלי דאיגש לאו ארעתי לאו כלל היא בכל דוכחא,
ולא נאמר הלל בעניינים שאומדן הדעת טהן שאין האדם
מרגיש בהם אם אינו נותן דעתו עליהם.

עוד יש להעיר ממה דאיתא בכתובות דף כ"ח ע"א ואלו
נאמנין להעיד בגדולן מה שראו בקוטן נאמן אדם
לומר זה כתב ידו של אבא וכי וכו' ובשאר דברים אין אדם נאמן
כמה שראה בקוטנו עיי"ש, והטעם פשוט משום דבעיני תחלתו
וסופו בכשרות, וכן הוא להדיא ברמב"ם פ"ד מה' עדות
הלכה ב' וז'. ואין זה סברה כלל דבעיני מילי שהזכירו שם
נחמין הקטן בהם להעיד, ועד כאן אין אנו פוסקים עדותו
בשאר דברים אלא משום דבעיני תחלתו וסופו בכשרות אבל
משום כוונה בעדות לא איכפת לן.

ושם צעמוד ב' פלוגתא דנחמין ונחמין אס נאמן
בעיני דברים להעיד מה שראה בעיריותו ואיתא שם
במאי קמפילגי ח"ק סבר כיון דנכרי הוא לא הוה דייק ור'
יוחנן בן זרוקא סבר כיון דדעתיה לאיגורי מידק הוה דייק,
ועיין בש"ך סי' ל"ה אות ז' דמתחלה ר"ה לדקדק מכוונת זו
דבגר לא בעיני תחלתו בכשרות משום שצידו להחגיג, ועל
כן לא נחלקו אלא אי דייק אי לא דייק אבל משום דתחלתו
בפסול לית לן בה. ולכאפך דוחה את זה כי גם בעכו"ם בעיני
תחלתו בכשרות והש"ס איירי בעיני דברים שהקטן נאמן
בהם להעיד בגדולו חשיב דלא הוה תחלתו בכשרות, ולכן
אין הפלוגתא בעכו"ם אלא אי דייק אי לא דייק, ולכאורה
האי דייק פירושו נחמין להעיד ויהי מבאן ראי דבעיני
כוונה לעדות, חולם אין ראי זו מכרעת כלל, דיש לומר דהא
דנכרי לא דייק גרע יותר מישראל שאינו מתכוין להעיד,
כי השראל חף אם אינו מתכוין להעיד משיב לב למח שראה,
משאיכ עכו"ם. ולפי זה הא דקאמר הש"ס שם וריב"ב סבר
כיון דדעתיה לאיגורי מידק דייק, פירושו דלא גרע מישראל
שאינו מתכוין להעיד.

ואם אמדוהו שאין השיעורים הללו מספיקים לו או שהחולה
אומר כן או שנסתפקו בדבר מאכלים ומשקים אוחו כל
לרבו מיד, ע"כ. ושם בע"ז אות ט' וכן במג"א אות ח' מובאים
דברי מהרי"ל שנותנין לפניו מאכל ואומרים לו י"ב הוא
ואם יאכל הרשות בידו, וכחז על זה בע"ז ח"ל, וי"ל דל"ל
לו אם יודע אחר שיש לך סכנה תאכל כשיעור ואם לאו
תאכל תחלה פחות מכשיעור דאם לא יאמר לו אלא יה"כ
היום יסבור שמן הדין אסור לו לאכול ויכיר עלמו לידי
סכנה, עכ"ל.

הנה יולא בחור מכל אלה הדברים דאפי' חולה שריך
לאכול ביה"כ מאכלין אוחו פחות מכשיעור אם לפי
האומדנא של הרופאים וגם לפי דעת החולה אין סכנה
בדבר. ויש עוד לזיין מה שכתב המג"א שם אות ב' בשם
הפוסקים ח"ל, אפילו אינו אומר שיסתכן רק שאומר שאפשר
שיכבד עליו החולי ויתנין לו שאנו חוששים שמא יסתכן, עכ"ל.
נקוד מיהא דאם לפי האומדנא לא יסתכן וגם לא יכבד
עליו החולי אין לו לאכול אלא פחות פחות מכשיעור.

ושמעתי מפי הגאון מו"ה זצ"ל סולובייצ' ז"ל מברסק, —
פעם בשנת בירושלים כשהי' מיסב בסעודה

שלישית ולפניו כמה תלמידי חכמים והי' מדבר דברי תורה —
שפעם בא לפני אביו הגאון מר"ה חיים ז"ל אחד מחולי שחפת
הריאות ואחל איך להתנהג ביה"כ, והורה לו שיאכל כדרכו
בכל יום. וכאשר תמחו העומדים לפניו על שאינו חוקר
אולי מספיק לו לאכול פחות פחות מכשיעור, ענה ואמר
כי חולי השחפת אין די להם רק לאכול אלא לריכס לאכול
הרבה, ואם כן דין הוא שירבה באכילה, ולא להגביל אוחו
בפחות מכשיעור. שוב בא מעשה לפני אביו ז"ל בחולה
הלריך לאכול ביו"כ, ושוב לא דקדק עמו אולי די לו בפחות
מכשיעור, ואז שיאכל כדרכו בכל יום, ושוב מלא עילה
שהחולה הזה אין לדקדק עמו ודין הוא שיאכל כל לרבו.
והגאון מוה"ר סולובייצ' ז"ל סייס השיחה ואמר בקולו,
אבא ז"ל אף פעם לא פסק לחולה שידקדק לאכול פחות
מכשיעור, וששמע מאביו בהסבר הדבר כי כן שורת הדין
שחולה שיש בו סכנה נותר לו לאכול כל לרבו בלי שום
הגבלה, ולא אמרו הפוסקים שאם אפשר לו יאכל פחות
פחות מכשיעור, אלא במערכת וכדומה שעדיין אינה מסוכנת,
רק יש לחוש שתצא לידי סכנה. אבל חולה שכבר הוא מסוכן
לפניו הרי חולה שיש בו סכנה עושים לו כל לרבו בשבת,
ואין מקום לדקדק עמו אולי די לו בפחות מכשיעור, ע"כ
חוקן השיחה.

אמנם חזינן דנהוג עלמא בכל חולה לדקדק אולי די לו
בפחות פחות מכשיעור, וכאשר עברתי על פרשה זו
לאחר זמן מלאחי כי זה תלוי באשלי רבדני. דאיתא ברמב"ם
פ"ב מה' שבת ה"ד עושין מדורה לחי' גאפי' בימות החמה
מפני שהלכה קשה לחי' הרבה במקומות הקרים אבל אין
עושין מדורה לחולה להתחמם בה הקיז' לם ולענן עושין
לו מדורה אפי' בתקופת תמוז, עכ"ל. ועיי"ש במ"מ שהלריך
קלה וכחז עליו הכי"מ ח"ל כתב ה"ה שיהי סבור לפרש דברי
רבינו דאפי' בחולה שיש בו סכנה קאמר וכי' וכחז שהוא
דוחה דעתו מפני דעת הראש"ד שהוא מפרשה בשאין בו

סימן עא

בענין פחות מכשיעור לחולה הצריך לאכול
ביום הכפורים

76 **מבואר** בש"ע א"ח סי' תר"ח סעי' ז' דכשמתכילין
את העצרות או את החולה מאכלין אותם מעט
מעט כדי שלא יטרף לשיעור, ובע"ז ח' שם כתב ח"ל

במניעת הדבר ההוא כיון שמימי החולה יש בו סכנה וכו' וי"א שאפי' במקום שצריך חילול אין מחללין עיי' ישראל אלא בדבר שיש לחוש בו שאם לא יעשהו לו יסתכן אבל כל שאין במניעתו חוזה דבר סכנה אפי' שמימי צריך הוא לו ורגילין לעשות לו בחול אין עושין אותו בשבת אלא עיי' נכרים דקין צרכי חולה שאין בו סכנה (וכן יש לנהוג במדינות אלו שנוהגים להתמיר אפי' בדבר שיש סכנה במניעתו שלא לעשותו עיי' ישראל כל שאפשר לעשותו עיי' נכרי בלא דימוי ועיבוד כלל כמו שיתב' אי"כ בדבר שאין במניעתו שום סכנה כלל יש לעשותו עיי' נכרי אף אם יש לחוש שיתפטר קצת אבל אם אין שם נכרי כלל יש לסתוך על סברה הראשונה ומי"מ כל צעל נפש יחוש לעצמו באיסור של חורה) עכ"ל.

למדנו משר"ע הרב דהא דעושין לחולה דבר שאין במניעתו סכנה, חליי בזה אם עושין עיי' ישראל במקום שיש נכרי לפניו ואפשר לעשות בלא שיבוי, והואיל במדינות אלו המנהג לעשות עיי' נכרי במקום שאפשר בלא שיבוי, יש לעשות דבר שאין במניעתו סכנה עיי' נכרי ואפי' יהי קצת שיבוי בדבר. והבסדר הוא פשוט כי בסעי' י"ג ציאה הרב ז"ל דהא דמהדרין לעשות עיי' נכרי הוא משום דשבת היא רק דהוי' ולא הותרה, ואפי' ששם העתיק דברי הגו"ז שמתרעם על המנהג הזה אלא מזהב ישראל, היינו משום בהשג שיבאו לדקדק בזה אפי' במקום שיבוי עיי' נכרי ויבא החולה לידי סכנה, ועל כן כתב שם דהרמ"ה לעשות עיי' נכרי יגלה לרבים שאין זה אלא לפי שהנכרי מחזיק לפניו וכמ"ש הגו"ז, מי"מ בדבר שאין במניעתו סכנה הכריע הרב ז"ל לפי המנהג הזה, דיש להדר אחר נכרי כיון ששבת היא רק דהוי', ובזה לא איכפת לן אף לכתחלה אם עיי' זה יתעבב הדבר קצת, כיון שאין במניעתו הדבר סכנה. אמנם אם אין נכרי לפניו ויתכבד הדבר לגמרי עושין עיי' ישראל אפי' דבר שאין במניעתו סכנה, ואפי' שאין בשבת אלא דהוי' אלא פיקוח נפש מי"מ גם לענין זה היא דהוי' לעשות לו כל צרכיו וכדברי המי"מ.

ובל זה להלכה, אבל למעשה הרי סוים שם הרב ז"ל וז"ל, ומי"מ כל צעל נפש יחוש לעצמו באיסור של חורה עכ"ל. פירוש דצעל נפש יחוש ולא יעשה שום דבר שאין במניעתו סכנה, ובדעת רש"י דלא יתנהג שבת לידחות אלא על דבר שיש לחוש שיסתכן במניעתו, וזהו הרב ז"ל לבעל נפש להתמיר בזה. ואפי' שההסכמה צ"ע היא להקל וכי"ל, כיון שסוף סוף אין זה פוגע בסכנה נפש, יש לבעל נפש לחוש לדעת רש"י. ובזה מלאנו טעם למה שנחפש המנהג להתמיר מלשעות בעצמו דבר שאין במניעתו סכנה ואפי' כשאין נכרי לפניו והדבר מתכבד כי כן צ"ה הרב ז"ל לבעל נפש.

ובזה מלאנו גם טעם למה שנהגו להכיל החולה פחות מלחולו עיי' רש"י והמי"מ, ואין עושין מלאכה בשבת לצורך חולה אם לא שיש חשש שיסתכן, או לכל הפחות שיש חשש שיכבד החולי, וזהו כמו חשש שיסתכן כמי"ש המג"א ס"י תרי"ח אות ב', הא לאו הכי לא, וטעמא צ"ע.

סכנה לפי שאם יש בו סכנה משמע לכל צרכיו מחללין ואפי' שאין במניעתו הדבר שעושין לו סכנה ואינו אומר דמדברי רש"י משמע דכל שאין במניעתו אותו דבר סכנה אין מחללין עליו את השבת ואפשר שרבינו סבור כן ומיירי בחולי שיש בו סכנה וכמו שה"י סבור הרב המגיד, עכ"ל הכ"מ.

← **ובדברים** האלה כתב גם בספרו צ"י ס"י שכ"ח ד"ה ומ"ש רבינו זקן מכה וז"ל, ומדברי רש"י משמע דלא שרי לחלל שבת בשביל חולה שיש בו סכנה אלא דוקא בדבר שאם לא יעשהו לו הוא מסוכן למות בשבילו אבל דבר שאף אם לא יעשהו לו אינו מסוכן למות בשבילו אין עושין אותו עיי' ישראל שבס"פ מפנין (קכ"ט). אהא דלמרינן חולה שאין בו סכנה אומר לנכרי פירש"י צרכי חולה שאם לא יעשו לו רפואה זו אין מסוכן למות ומי"מ צריך הוא לה' אבל ה"ה כתב בפ"ב גבי אין עושין מדורה לחולה לחולה שיש בו סכנה משמע לכל צרכיו מחללין ואפי' שאין במניעתו הדבר שעושין לו סכנה, עכ"ל.

← **ונראה** ה"ה שדעתי לחולה שיש בו סכנה כל צרכיו ואפי' אין צרכים האלה סכנה, הוא הדן שאין מאכילין אותו פחות מכשיעור ואפי' שלא יסתכן בכך, דסוף סוף האכילה היא מלכרי, ומותר לו לאכול כדרכו כל צרכיו. אבל לרש"י שאין עושין לו אלא דבר שאם לא יעשהו לו הגדל הסכנה, יש לומר שאינו אוכל כשיעור אפי' יש לחוש שאם יאכל רק פחות מכשיעור הגדל הסכנה אלא.

ודגה בהכרעה צ"ע היא כדעת המי"מ דחולה שיש בו סכנה עושין לו כל צרכיו ואפי' שאין במניעתו הדבר שום סכנה, כי כן מצוה צ"י שכ"ח סעי' ד' מכה של חולל אינה צריכה אומדן שאפי' אין שם צרכים וחולה אינו אומר כלום עושים לו כל שרצונו לעשות לו בחול ע"כ. ובמג"א אות ד' וז"ל משמע אפי' שאין בו סכנה במניעתו הדבר ההוא (מי"מ צ"י) עכ"ל המג"א. ובאותו י"ז כתב המג"א וז"ל הק"ח דם אבל לשאר חולי לא לפי שאין בו סכנה הא אם יש בו סכנה שרי אפי' שאין צריכה סכנה שאפשר לתמוך בצדדים (מי"מ) ועמ"ש ס"ד אבל צ"י כתב צ"ע רש"י שאם אין במניעתו הדבר ההוא סכנה אין עושין עכ"ל המג"א. הנה הביא המג"א כאן דעת רש"י רק להזכיר שיטתו אבל להלכה כבר ביארו המחבר והמג"א דעתם צ"ע ד' דנקטין כדעת המי"מ דעושה כל דבר לחולה שיש בו סכנה ואפי' שאין סכנה במניעתו הדבר ההוא, וא"כ לפי דבריו דהא בזה הלואי ה"ה דצוהכ"פ יש לו לאכול כשיעור ואפי' שלא יסתכן וגם לא יכבד החולי אם יאכל רק פחות מלכרי, כיון שסוף סוף האכילה מלכרי.

ואמנם עינינו הרואות דנהוג לעמא להתמיר גם כהאי פלוגתא דרש"י והמי"מ, ואין עושין מלאכה בשבת לצורך חולה אם לא שיש חשש שיסתכן, או לכל הפחות שיש חשש שיכבד החולי, וזהו כמו חשש שיסתכן כמי"ש המג"א ס"י תרי"ח אות ב', הא לאו הכי לא, וטעמא צ"ע.

ומצאתי פשר דבר צ"ע הרב ס"י שכ"ח סעי' ד' שכתב וז"ל עושין לו כל מה שרצונו לעשות לו בחול ממאכלים ורפואות ששם יפים לחולה אפי' שאין סכנה כלל

חשב

סימן עא

האפור

סא

ואם כי ישנו מנהג המחמירים בזה, עדיין לריך לבדוק דברי מן המחזר בסי' תרי"ח סעי' ז' וחי שפסק להאכיל החולה פחות ממשעור אס די לו בכך, והרי בסי' שכי"ח סעי' ד' פסק בפשיטות כדעת המ"מ דעושין לו כל לרכיו ואפי' אין צמניעת הדבר ההוא סכנה, גם פסק בסעי' י"ב שם דאין עושין ע"י נכרי, אי"כ מאי האי שפסק להאכיל את החולה פחות ממשעור, וזוהו לריכס אנו לדברי הגאון נתי"ב חיים ז"ל מצרובסק שהזכיר, שעד כאן לא אמרו להאכיל פחות ממשעור אס אפשר, אלא מטעם שעדיין אינה מסוכנת רק מוששין שצדא לדי סכנה, וחולה נמי לריך לומר דמיירי המחזר באופן כזה, אבל אס הוא כבר מסוכן מאכלין אותו כל לרכו בלי שים הבגבל וכדעת המ"מ וכמו שפסק בסי' שכי"ח.

איברא לפי זה ישנם שני גדלים בחולה שיש בו סכנה — המסוכן כבר עושין לו כל לרכו יאפי' אין צמניעת הדבר סכנה, אבל מי שעכשו אינו מסוכן אלא מוששין שיבא לדי סכנה, אין עושין לו אלא מה שיטל להצילו לדי סכנה אס ימנע ממנו. וקצת לריך עיון, בני חילוקים מנלן, והרי ברור שכל יולא מפסוק אחד וחי בהם ונא שימות בהם, ומנלן לעשות בני שני גדלים בחולה שיש בו סכנה. אלא שצדאמא קשה עוד על עיקר דברי המ"מ, שמחללין שנת אפי' על דבר שאין צמניעתו סכנה, מנא לן הא. והרי לא כתוב אלא וחי בהם ולא שימות בהם, ומנא לן להחיר דבר שאין בו חשש מיתה ולא חשש הכבדת החולי.

דעל כרחק לריך לומר שאין זה אלא סנרא האין לדקוק בחולה שיש בו סכנה, ולראות דוקא אס יש צמניעת הדבר הפרטי ההוא סכנה. כי הרבה פעמים יבאו לדי ענות באומדנא, לפי שקשה מאד לעמוד על הצירור בחולה שיש בו סכנה, ושפער חז"ל הדבר כסנרא פשוטה להחיר לחולה שיש בו סכנה כל דבר, אפי' אין צמניעתו סכנה, כך נראה דהוא סנרא המ"מ. וזוהו מלאנו גם הסבר לדברי הגאון מו"ה חיים ז"ל, שאין לחלל שנת על דבר שאין צמניעתו סכנה, אלא בחולה שהוא כבר מסוכן. אבל אס לפי שעה אינו מסוכן רק מוששין שיבא לדי סכנה, לא שייך לחוש ולחחיר לו דבר שאין צמניעתו סכנה, ועל כן אין מאכלין חולה כזה אלא פחות ממשעור, בן נראה להסביר קצת הדבר. ובראיה עוד דרך לישב שינת המחזר בסי' תרי"ח, שפסק שם שיש להאכיל החולה פחות ממשעור אס די לו בכך, אפי' שצסי' פסק כדעת המ"מ דעושין לו כל לרכו, ולכאורה נראים הדברים כסתרי אכדדי. כי הפמ"ג צד"א סי' שכי"ח אות ד' כתב חז"ל עמ"ל אפי' אין צמניעת הדבר ההוא סכנה אפי' הואיל ויש בו בחולה סכנה עושין לו כל לרכו וברי' עינין אות א' וא"ע ז"ל הסם אין ידועה כלל אי"כ הוה שלא לורך כלל עכ"ל. והפירוש כי המגיד כתב שם אות א' דבעינן שתהא הרפואה ידועה, וקשיא לי להפמ"ג דלפי דעת המ"מ יש להחיר אפי' רפואה שאינה ידועה, כמו שמתירין כל לרכו ואפי' אין צמניעתם סכנה. וחייך הפמ"ג דכל לרכו הפירוש שמועילין לו אלא שאין צמניעתן סכנה, משאי"כ רפואה שאינה ידועה אין לו כה שום תועלת, ואין מחללין שנת על מנן. ולפי דברי הפמ"ג האלה הא

דברור לנו לפי דעת המ"מ שמאכלין החולה כל לרכו ואפי' לא יסחכן אס יאכל פחות ממשעור, היינו שעכ"פ טוב בשנילו לאכול כל לרכו, אלא שאנו יודעים שגם אס יאכל פחות ממשעור לא יסחכן וגם לא יכבד עליו החולי. אבל אס אנו יודעים שאין לו שום עדיפות אס יאכל הרבה צנת אחת רק הגאח אכילה, אז גם לפי המ"מ אין לו לאכול משיעור צנת אחת. וכן מוכח נמי מלשון הרב ז"ל בשו"ע שלו סי' שכי"ח סעי' ד' שצדאמא שינת המ"מ כתב חז"ל עינין לו כל מה שרגילין לעשות לו בחול ממאכלים ורפואות שהם יפים לחולה אפי' שאין סכנה כלל צמניעת הדבר ההוא עכ"ל. משמע דוקא מה שיפה לחולה אבל אס אין צוה שום עדיפות לחולה, גם לפי המ"מ אין עושין לו וכדברי הפמ"ג.

ובהכי יתחא נמי הא דאיתא בבה"ט סי' שכי"ח סעי' י"ב חז"ל וי"א דאס אפשר לעשות צנא דיתוי ובלא איחור ע"י שינוי עושה ע"י שינוי עכ"ל. יהיה מחלוקת הראשונים ונחצארה היעב צמ"מ ה' שנת פ"ב הי"א, דעמם המחמירים שהם הרמב"ן וסיעתו דילפינן לה מהא דמצינאם שמן לילדת צשינוי אס אפשר בכך, וכן מהא דתקן גבי מילה שצנת דף קל"ג ונותנים עלי' אספליית וקמון לא שחק מערב שנת לועם צשינוי ונותן לא ערף יין ושמן ונותן זה צנאמו וכו'. וכתב המ"מ שם דמשמע דהרמב"ם לא ס"ל הכי, אלא מתיר לעשות צנא שינוי ואפי' אפשר לעשות צשינוי בלא איחור, ולא חייש הרמב"ם להא דחזינן דמשנין לילדת אס אפשר כי שאני יולדת שהוא דבר ענשי (מצינא צמניא סי' ש"ל אות ג') וגם מהא דמשנין צמילה שלועם צשינוי אין ראי', מפני שהן מצטרין שהי אפשר לעשותן מערב שנת. (ועיין צ"ח בהכרחותיו להר"ף פרי"א דמילה שממד על זה אמאי לריך לשנות צמילה ולא צדא את דברי המ"מ והלך בדרך אחרת עיי"ש). הנה שהמ"מ מבאר שהי השיעוה מצלי להכריע צנייהם להלכה, ואפי"ג דבה"ד שם החלוע המ"מ דמולה שיש בו סכנה מחללין לכל לרכו ואפי"ג שאין צמניעת הדבר סכנה, מ"מ חזינן דס"ל שאפשר לריך לעשות צשינוי אס אפשר. ולכאורה הדברים כותרים זה את זה, כי אס עושין לחולה שיש בו סכנה כל דבר אפי"ג שאין צמניעתו סכנה, למה לריך לעשות צשינוי. אבל לפי מה שהוכחנו מהפמ"ג יתחא, כי הא דעושין לו כל דבר ואפי' אין צמניעתו סכנה היינו עכ"פ שיש עדיפות לחולה צוה, אבל אס אין לחולה שום עדיפות אין עושין שום דבר, והרי צוה שיעשו צנא שינוי לא יהי לחולה שום עדיפות. ולפי הדברים הללו גם דברי המחזר בסי' תרי"ח הם מיושבים היעב כפשוטם, כי בכל חולה יש מקום לראות שמה די לו פחות ממשעור, דהיינו שמה אין אללו שום עדיפות אס יאכל משיעור צנת אחת.

ובראיה דגם הגאון מו"ה חיים ז"ל ס"ל כן, אשר על כן אפי"ג שהי אומר דיש להאכיל כל חולה שיעור שלם בני דקדוק, וכמו שצדאמא נראה שהיה שינת המ"מ, מימ למעשה היי מחפש אחר עילה שהחולה הזה לא די לו צפחות ממשעור. וגם צו הגאון מוכרי"ז ז"ל צדאמא שחיה נראה שהיתה בוואחו לכך, ולכן סיפר שני הצדדים שצדאמא אצו ז"ל. האחד שהי אומר שתולה אשר הוא מסוכן כבר אין

סב

חשב

סימן עב עג

האפור

לדקוק אללו ויש להאכילו כל זרעו בלי הגבלה, והלד השני שחמיד מלא טעם להוכיח שהחולה הזה לא די בפחות פחות מכשוי, ונתוך שיחתו כי לז החומרה בעולם היות והעיקר ה"י אללו להשריש נעוה בלז השומעים שלא להגרר אחר הימרות במקום שיש פיקוח נפש.

ובמו שסופר גם הגאון מוהר"י ז"ל באותה שיחה, שגדול אחד בימי אביו ז"ל ה"י חולה מסוכן, ונשמע הקול שהרופאים אמרו לו שיאכל ביום הכפורים, ושהוא מתמרמר על זה, וכו"י זה ימים מספר לפני ויהי"פ. וכחז אביו ז"ל מכחז אל הגדול ההוא וחוקן המכחז כי ציומא דף פ"ה גשני כמה לימודים על הא דפיקוח נפש דוחה שנה ואחד מהם ומה מילה שהוא אחד מרמ"ה איברים שבאדם דוחה את השבת קל ומומר לכל גופו שדוחה את השבת ע"כ הגמ', הרי פיקוח נפש בא בק"י ממילה ובי שמענו מטעם אדם שגפל בגורלו לעשות ברית מילה בשבת שידאג על זה אלא ודאי עושה המילה בשמחה ודפח"ח.

ויש לדון עוד בזה כי צ"י שם ד"ה כחז הכן איתא וז"ל, צ"י"ח כחז עוד וגם לא יסמוך בפירוק אבר זה ממנה כי כשמתפשטים בחוק האבר הם מתרכבים עם ליחות הבשר ושם כדס רבב ומשם צריך לפתחם ולהחכם עכ"ל. ולפי זה לא די בהכרח הראש לענין חוטי החזה כי אין זה אלא פירוק האבר, מיכו יוחר נראה דחוטי החזה כיון שאין כל איסורם אלא מלד היותם נמשכים מהלחיים אם נחתך חוברים די בכך בדיעבד, וא"י ששים אס בשלם כך. ומה שכחז צ"י בשם א"ח דלא די בפירוק אבר, היינו במקום שהחוטם חסורים מלד עלמם מדינא.

ויש להסתפק בזה שהגיה הרמ"א בסע"י א' לענין חתיכה החוטין דבני חיתוך לחתח אס זה לעיובא. וא"י נימא הכי כמעט שגפל בצורה הא"י ענינא דחתיכה. החוטין כי קשה מאד לדקוק בזה, אולם מסתבר דלא צעין חיתוך לחתח בחוטין אלא כשהבשר נחתך מלד אחד רק כדי לחתוך החוטין, אבל אס נחתך כל עיני הבשר מעבד לעבר מסתבר יוחר דמוחר לכל הפחות בדיעבד אפי"ל לא דקדקו שיהי חתוך למטה.

סימן עב

סימן עג

ביריד ס"י ס"ה סע"י א' בהגה ונהגין להסיר ג"כ ג' חוטי אורך אלל החזה מצפנים (א"ה) וכן נועלין חוטין אחורי האזנים (סדר הביקור ואחר) ואינו אלא חומרה בעלמא עכ"ל, ועיין בפמ"ג מ"ז אוח א"י שכחז ח"ל דבגמרא לא הוזכר כ"א חמשה חוטי ומשי"ה חוטין שבחזה ואחורי אזנים אינן אלא חומרה ואס לא נעלין וצעלין א"י ששים עכ"ל.

הנה פשיטא ל"י להפמ"ג דבא דקאמר בהגה ואינו אלא חומרה בעלמא, קאי גם אראשית דבריו לחוטי החזה. אמנם מלשון כרז צ"י"מ משמע דחוטי החזה חסורים מדינא בכלל חוטי דלועא, שכן לשוני באות ד' ומהחזה צפנים ללד הללעות יש גיד דהיינו יורד מן לר הלחיים לכחף ולמטה במקום שמתחברים הללעות לחזה ולכן צריך ג"כ להסירו עכ"ל. ומדבסציר שחוטין אלה צריכים להסיר לפי שצאים מהלחיים משמע דס"ל דחובה להסירם והם בכלל חוטי הלחיים. וכן הוא מפורש באו"י אשר שם מקור הדברים כי ז"ל בכלל כ"י דין ח' ובכלל חוטי הלחיים גם כן החוטין שחתח הלשון מכאן ומכאן ושל החזה מצפנים ללד הללעות דהיינו שיוורד מן הלחיים לכחף ולמטה במקום שמתחברים הללעות לחזה עכ"ל, הרי מפורש דהוא בכלל חוטי הלחיים וא"כ אס לא נעלין וצעלין צריך ששים כנגדן ודברי הפמ"ג א"ע.

בענין עירוי מים רותחין בשבת על עלי טעע שכבר נתבשרו מערב שבת

כתב הפמ"ג במ"ז ס"י ש"ה אות ט"ו לענין פשיטא טעע בשבת ח"ל ואס עירו על העולם מע"ש והריוק המים שלא נשאר כלום י"ל ציבש אין ציבול אחר ציבול עו"ש באריכות. הנה ס"ל להפמ"ג דנס צעלי טעע שייך הכלל של אין ציבול אחר ציבול, רק שלא ישאר בהם כלום מן המים כדי שיהיו בגדר יבש. ולא רק שנתבשרו מע"ש מחו"י, אלא אפי"ל אס לא ה"י אלא עירוי מע"ש מחיר לערות בשבת פפס ש"י, וכדברים האלה כתבו עוד מן האחרונים. אמנם מדברי החת"ם בחשונה א"ה ס"י ע"ד יש ללמוד שיש איסור גמור בדבר, כי הביא שם דברי בעל גנת ורדים הרואה להחמיר בכה"ג בקאפפע שאין לערות בשבת מים רותחים על הקאפפע ואפי"ל נחבשל כבר פפס אחת לפני השבת, לפי שכאפפע הוא"ל ואינו עשוי אלא להוליא טעמו הכי הוא דומה למגים בלצע שניורה שיש צו ציבול אחר ציבול לפי דברי הרא"ש פרק ט"ה ס"י י"א מוצא צ"י ס"י ש"ה. והחת"ם חולק על בעל גנת ורדים וכתב דאין ענין זה לזה כי בסממנים אין ציבולם לעמם כלל אלא להוליא לבסם, וכל שלא קלטו כל לבסם לא נחבשלו ולא שייך לומר ברו אין ציבול אחר ציבול, אבל דבר מאכל שראוי לאכול בעממו כבר נגמר ציבולו, ואפי"פ שפוכים עליו שזו רותחים ומוליא טעם — כמו תרנגולתא דר"י אבא בשבת דף קמ"ה ע"ב דאין ספק דכשפפו עליו רותחים אותן רותחין נעשו רועב — בזה שייך שפיר אין ציבול אחר ציבול. וממילא גם בקאפפע יש לומר אין ציבול אחר ציבול, כי כבר הביד בעל גנת ורדים שצמדוניהם אובלים הקאפפע בעממו, ומותר לערות

איברא יתקן ולמעשה אין צריך ששים מטעם אחר, כי סתמא דמילתא מסירים הראש וכיון שאין חוטי החזה חסורים אלא משום שהם נמשכים מהלחיים כרי אס הסיר הראש חתך כבר החוטין וביעבד די בכך, כמבואר במחבר סע"י א' וצ"י דדי בחתיכה החוטין, והיינו בדיעבד כמ"ש בדי"מ שם אות ז' ח"ל ובאו"י כלל י"א משמע דלכתחלה אל יסמוך על החתיכה אלא צריך ליעולם משם אבל בדיעבד יש לסמוך על החתיכה כאילו הוסרו משם לגמרי עכ"ל.

ספר

שו"ת הרשב"א

וקונטרס אחרון להרשב"א ז"ל

למסכת יבמות

הוגהו על ידי

שמחה בלאמור ח"א שליט"א ווסרמן

ואחריהם

ספר

קובץ הערות

למסכת יבמות

ממני

אלחנן בונם ווסרמן

ר"מ בברנוביץ.

תוצאה שניה

וילנה

בדפוס "פרודוציר" (קופרטיב), רחוב טרוקי 7

שנת תרצ"ו לפ"ק

21

מלוא דרבנן כגון סיה לקרות זו, ולכאורה קשה דמלוא דרבנן לא עדיף מליזין שאין מעבדין דהיכא דסילק ידו אסור לגמור, והכא כהן גדול השוחט סילק את ידו, וליז כיון דעדיין עבודת הקרבן לא נגמרה עדיין הוה כלא סילק ידו דדוקא לגבי מילה היכא דסילק ידו כבר נגמרה מלוא מילה, וכן בחולה שיש בו סכנה כל זמן שלא עברה הסכנה הוה כלא סילק ידו.

דט) ובוה נחבאר טעם המתירין, דכל זמן דהחולה מסוכן.

עדיין לא נגמרה מלוא פיקוי, והוי כלא סילק ידו, דכיון דעדיין לא נגמרה גוף המלוא, נריך לעשותה, כמו שעושין בחול, וסיל להמתירין, דשבת הותרה אלל פיקוי, כדעת הרמ"מ מרובענרג, הוצא בראש שילהי מסי יומא עיי"ש, דמדמי לה להיתר אוכל כפש צוייט, דדליז אינו בחורת דחיה, ומוכח שם מדבריו, דדוקא שבת הותרה, אלל נבילה לא הותרה, אללא דחיה והטעם מבואר בתשכ"ז מ' ס"י דבשבת איכא קראי, דהותרה אלל פיקוי, משאיכ בכל האיסורין, שאין אללא בחורת דחיה עיי"ש: *

י) וליזין מחישב הקושיא מיהבסיפ דהתם אינו אללא בחורת דחיה, וליכא התם היתרא דליזין שאין מעבדין, גם בלא סילק ידו, ודוקא במילה שהותרה בשבת, רשאי לגמור ליזין שאין מעבדין, היכא דלא סילק ידו, אלל אינו היתה מילה רק דחיה, היה אסור לגמור ליזין שאין מעבדין, אפילו לא סילק ידו, ואיכ ביהבסיפ, דאינו אללא בחורת דחיה, (היינו איסור אכילה, ולא איסור מלאכה), ליכא כלל הך היתרא דליזין שאין מעבדין, ומשניה נריך אומר, גם בחולה שיש בו סכנה, והתם לא פליגי כלל והמטיין בדברי המתירין, שהובאו שם בבבאור הלכה, יתאל דשקדקו בדבריהן, ולא הוכירו הך היתרא, רק לענין שבת עיי"ש:

יא) ובוה אפשר לישב דברי הרמב"ם, שפסק דעומר שאקלר שלא כמלואו כשר, ומימ קלידת העומר דחיה שבת, וכבר הקשו עליו, דבגמי מחמת עיב איתא, דלמיד נקלר שלא כמלואו כשר אינו דוחה שבת, והנה במוגיא שם מימיה, להא דמתיא ריש אומר, בא וראה, כמה חביבה מלוא בשעתה דהקטרת איסורין כשרה בלילה, ומימ דוחה שבת, והיג בקלידת העומר, אטיג דכשירה מפי"ש, דחיה שבת, ומסיק בגמי, דשאי התם, שכבר דחתה שחיטה שבת, וכיון דתימנה שבת לדחות אלל שחיטה, נדחה גמי אלל הקטרה, עיי"ש ונריך ביאור, טעמא דהך מילתא, כיון דהקטרה מלד עמיה אינה דוחה שבת, מה יושיענו זה, דתימנה שבת לדחות אלל שחיטה:

יב) וי"ג דהך סוגיא, אולא כמיד בשבת (קליג), דאפילו היכא דסילק ידו חוזר גם על ליזין שאין מעבדין, וסיל דסילק ולא סילק שוין הן, ולדידיה אחי שפיר, דכיון דמותר לשחוט, מותר לגמור גם דהקטרה, דלא גרע מליזין שאין מעבדין, אלל לנדין דקיי"ל, דדוקא בלא סילק ידו, חוזר על ליזין שאין מעבדין, ובסילק ידו אינו חוזר, אללא על ליזין המעבדין איכ הו ליכא למימר, בטעמא דהקטרה, מפני שתימנה שבת לדחות אלל שחיטה, דהא כבר סילק ידו מהשחיטה, ועיכ טעמא דהקטרה הוה, כדסי"ד מעיקרא, משום דחביבה מלוא בשעתה, והך טעמא איכא גמי, בקלידת העומר, אפילו למי"ד נקלר שלא כמלואו כשר.

סימן י"ט

א) דף ז' חודיה ואמר עולא וכו' עיי"ש, והחילוק בין שני ההירויין דלמירון ראשון הא דביאת מקל"ט שמה ביאה אין החיוב על המקל"ט מלד עמיה אללא משום דנחשב בליזו בא כולו ואין הבדל בין מכניה אלנבע למכניה: חמש

לרבה כנשבע שלא לגרש וגרש, ומקשין דלעיל כתבו דבגירושין לא אמרין אעלימ דלימקש למיהא נבי אונם שגירש, וי"ל דליכא גוהי"כ אללא היכא דהגירושין אסורין כמו בלאונם שגירש אלל כנשבע שלא לגרש אין האיסור על הגירושין אללא על חילול הדיבור הנעשה עיי הגירושין וכו' ליכא גוהי"כ, ומה שמירלו בחוסי דלא אמרין אעלימ באיסור שבתה מלבו כונתם כיון דבגירושין מלד עמיה אינו אסורין אללא מפני חילול הדיבור לא אמרין כלל אעלימ בכהי"ג:

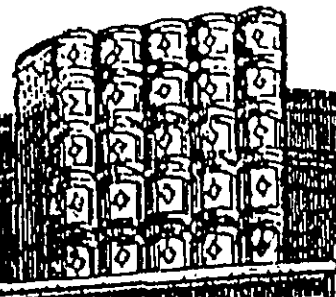
ב) ער"ד אפשר לומר, דהנה בהא דפריך, ליגמר מניה, דעשה דוחה לית ועשה, לריך ביאור, היכא משכחת לה, דכסי גמי דעשה י"כ לה כח לדחות עשה ולי"ט, אלל הרי פשיטא דגם העשה טעם הלי"ט י"כ לה הכה הוה, ואיכ גם היא דחיה את העשה שכנגדה, ולי"ט דהכלל הוה, דמלוא דוחה איסור, אלל איסור אינו דוחה מלוא, והא דלי"ט ועשה נדחין מפני עשה, היינו דלי"ט ואיסור עשה, נדחין מפני מלוא עשה, ואיכ ליל דעשה נדחיר אינה מלוא עשה, אללא איסור עשה, והיינו דכשנגדל פרע, אינו מקיים בזה מלוא עשה, אללא דכשאינו מגדל פרע עובר באיסור עשה, ואיכ י"ל דדוקא בכהי"ג בלי"ט ואיסור עשה שישנן בשאלה, נדחין מפני עשה, אלל בלי"ט ומלוא עשה, אף אם ישנן בשאלה, אין נדחין מפני עשה, ואיכ נבדר, דעשה כל היולא מפיו יעשה, היא מלוא ממש לקיים דברו, לא מהני כלל הך דישנן בשה"ה:

ג) כת"ב בחימ פ"ב מה"י שבת הי"ד, דבחולה שיש בו סכנה, מחללין שבת לכל לרכיז אפילו אין במיעוט הדבר שהוא סכנה, וכן הוה בליזיה סיי שכיח סיד, עושיס לו כל שרגילים לעשות לו בחול ובמסנה כדורה טס, הביא מחלוקת הפוסקים בזה, והוכיח שרוב הראשונים חולקין על דעת זו, וטיקור ראינו מיהבסיפ, דחולה שיש בו סכנה, לריך אומר אם יכול לסבול התענית עיי"ש, ובאמת טעם המתירין ליע, דמה צריך שהחולה יש בו סכנה, כיון דאין במיעוט הדבר שטושין לו, סכנה, דהא דפיקויג דוחה שבת, ילפינן מקרא וחי בהם ולא שימות בהם, שפריך לדחות שבת בשביל חימותו, אלל הכא שמלאכת חילול שבת, לא מעלה ולא מורידה להחיותו, מניל שמתרת:

ד) והנה לענין מילה שבת קיי"ל דהיכא דלא סילק ידו, חוזר בין על ליזין המעבדין את המילה, בין על ליזין שאין מעבדין, והיכא דסילק ידו, אינו חוזר, אללא על ליזין המעבדין, וטעם החילוק הזה, דליזין שאין מעבדין, מלד עמיה אינו דוחין שבת, דאין חובנן אללא משום הידור מלוא, אלל היכא דלא פירש עדיין, הן שייכין להמילה עממה, וכיון דתימנה שבת לדחות אלל מילה, לריך לעשות את המילה בשבת כדרך שהוא עושה בחול, אלל היכא דסילק ידו, מלוא מילה כבר נגמרה, וההידור בפני עמיה, אינו דוחה שבת:

ה) ואכתי לריך ביאור, דמה צריך שלא סילק ידו, מימ הא הידור אינו דוחה שבת, וי"ל לפי המבואר ביומא (מ"ו), דשבת הותרה בליבור, ולא דחיה, היג במילה בשבת הותרה, ומשניה לריך לעשות בשבת, כמו שטושין בחול, וכיון שחול לריך לעשות גם ההידור, היג בשבת, דכיון שהותרה שבת אללא מילה, שבת וחול שוין הן, (וי"ע בחוסי) ומידושי רמב"ן ורשב"א ריפ ריא דמילה, כמה שהקשו צי"א סכין אלל מניק עיי"ש, שנראה שחלקו בזה רבותינו), אלל היכא דסילק ידו, כבר נגמרה גוף המלוא, וההידור נרדח אינו דוחה שבת:

ו) ובפי השוחט כיט פריך בגמי וכו' מאחר דאפי"ט ספולא דרבנן ליכא למיל למרק, ומבואר מלשון זה דלילו הי" מלוא דרבנן למרק היי מותר אף דנראה דמירוק הוה מלאכה דאורייתא כמו בחובל בסריפה, והיינו דכיון דשבת הותרה בליבור הוה כאוכל כפש צויי"ט דהותר אפי"ט ללורך

מזכה
קבל
תודה
מבית

ספר

חגים לחג

ר"ה - יו"ב - סוכות - הנוכה - פורים - חודש ניסן
חג המצות תשבינו - אפיית מצות - ליל התקדש חג - שש"פ
ימי הספירה - ל"ג בעומר - ימי המצרים - חודש אלול
הלכות מבוארים, על הלכות חג בחג נאמרים, אוהבד שיערי ציון בשערים,
בדבר ד' זו הלכה בירורי דברים, ארוכים וקצרים, נושא ונתן מדברי ש"ס
ראשונים ואחרונים, ועד השולחן ערוך ונשאי כליו מחוברים, ואתו עמו
דעת גדולי האחרונים, המה מסודרים, ויורח חיים לחג לישראל

בעזרתו יתברך שמו ויתעלה ע"י

חיים קלמן גוטמאן

שנת
השעין
לפ"ק

יורה"פ דמאכילין פחות בהלי שבת כדברי הרב כל שרגילין. ואלו תוכן להבנת הענין, כי הן אג המגיד להתיר לעשות לח שרגילין לעשות בחול א זה האי דינא דמבואר לו פ"ד ע"ג דמחממין ל להשקותו ובין להברוחו שהם דברים שאם לא יע אחר זמן לחליו, וכמו בבאה"ל (נפי" טכ"ח ד"י דפשיטא היא וא"צ לז

(י) אמנם מאידך גיסא התיר לענין

הצריכין לחולה. אלא ש צרכיו אפילו בדברים לחוליו במניעתן, אלא ש הרפואה לחולי כזה, פה בריאותם. וזה אינו מיל מעצם הדין דפקוח נפש שמענו שיהא התיר לחל אלא להברוחו ולהזקק לו מדברי הרמב"ם דהפוסק הוא נכלל בהתיר והתיר פ הותר אצלו להתחזקו פ מחשש פיקוחו נמצא

וענין שם (י"ג)

שבת

לחולה

להתחזקו

הנ"ל דמכולהו אשכחן וודאי ספק מנלן, לבר מדשמאל דיליף לי מוחי בהם ולא שימות בהם, שיחי בהם וודאי ולא שיבא בעשייתה לידי ספק מיתה אלמא מחללין על הספק. ולפי האמור דילפותא דשמאל וחי בהם ולא שימות בהם, אין בו כדאי לילף שפקו"נ "הותרה", נמצא דאין לנו ילפותא ל"התיר" את השבת לספק פקו"נ, כי אם לדחותו עיי"ש. וסברא זו איתא גם כדברי יואל על סוגיות הש"ס סוגיא דהראיל (אומ"ט).

(ח) אמנם עצם הדבר מה שחידשו החלקת יואב והקובץ הערות, דקולת

המגיד משנה הוא משום דס"ל שבת הותרה, דחוק הוא לענין הלכתא, כי בענין דין הנ"ל דשוחטין לו ואין מאכילין לו נבילה, משמע דהסכמת הפוסקים הוא דגם שבת רק דחוי הוא אצל פקו"נ, ונתנו טעמים אחרים להא דאין מאכילין אותו נבילה כמבואר שם בכ"י ובמג"א (סק"ט). ואעפ"כ העתיק השו"ע (ס"ט טכ"ט סעיף ד') לשונו של רמב"ן דעושיין לחולה כל שרגילין לעשות לו בחול וכו'. ודגם בשו"ע התניא שם הכריע (נסעיף י"ג) דפיקוח הודחה ולא הותרה, ואעפ"כ נקט שם (סעיף ה') מעיקר הדין כדעת המגיד משנה. ועיי בשו"ת צמח צדק (אור"ח ס"י ל"ח) שהאריך בפלגו וכיון שכן עדיין צריכין אנו ליישב למה ביהכ"פ לא אמרינן שהחולה יאפול פתו שאוכל בחול ולא יצטרפו להאכילו כו' פחות מכשיעור

עומק קולת הפוסק

וענין שם (י"ג)

שבת

לחולה

י"ד) דחולה שיש בו סכנה אם לא יאכל בשר, שוחטין לו, ואין אומרים נאכילנו נבילה, והטעם כתב שם הרא"ש בשם המהר"ם דהיינו משום דשבת "הותרה" אצל פקוח נפש, וממילא אין להאכילו נבילה דאיסורא דרביעא עלי. והטעמו הזתם סופר לפי יסוד הנ"ל דרק שבת הותרה אבל שאר איסורין כנבילה לא הותרה.

להיתר המגיד משנה הוא עפ"י סברת הותרה

(ז) ועפ"ז כתב החלקת יואב עוד, דקולת

המגיד משנה דעושיין לחולה כל צרכו, הוא משום דס"ל דשבת 'הותרה' אצל חולה, אבל לסברת האומרים דשבת 'הודחה' אצל חולה (ננ"י סימן טכ"ח ד"ה ה"י הטובה לרין לנשק, הציא כזה דעות הראשונים י"א הותרה וי"א הודחה) לא היינו מתירים לעשות לו יותר ממה שצריך לו לסלק הסכנה. ומאחר דשאר איסורין שונה משבת לענין זה כי הם רק דחויין אצל חולה, שפיר יתורץ החילוק בין שבת דעושיין לו כל צרכו, ליהכ"פ דמאכילין לי פחות פחות מכשיעור.

ובעין ב' חילוקים הנזכרים, כתב גם בקובץ

הערות (ס"י י"ט אומ"ט"א) לחלק בין שבת לשאר איסורין, (ב) ומה שהקילו המגיד משנה ודעימי בשבת לעשות כדרך שרגילין בחול הוא מטעם הותרה, וממילא עיננו דיתקיים שאני דצריך אומדנא ע"כ.

וענין שם (י"ג)

שבת

לחולה

להתחזקו

פחות פחות מכשיעור לחולה ביהב"פ לחג

נמ

לאו בכל חולה חייב להאכילו פחות פחות
 (יא) מעתה י"ל דגם בהא דמאפליק גמ
 החולה פנים והפיפורים יש
 לחלק לפי ענינו, דחולי שרפואתו הוא עני
 שיחנו לו אוכל והאכילה עצמו הוא רפואתו,
 מאחר דקיימא לן שעושים לחולה כל הרפוא
 השייכים לרפואת מין חולי פנה, נכלל פנה גם
 שמוחר לו לאכול פראו, כממני רפואה
 ומאכלים יפים וכו', אף הלא יהוה והתחוק כלי
 דאם לא יעשו כן יש לחוש שיתחזר לחוליה.

אבר חולה שרפואתו חוליו אצור עיי אפילה,
 אלא שתקף עליו חולי פסופנת, וצריך
 לסמני רפואה או שאר הרפי רפואה, ואלו
 אכילת מאכלים הוא מה שמעלה ומוריד בגמ
 רפואתו, אלא המ"מ מתמת חוליו אי אפשר
 למונע ממנו אפילה ושתי פרי שלא יחלש
 וכבוד החולי מסיבת חולשתו, אבל לחולשתו
 יהיון שספיק לנה אפילה פחות פחות
 מפשעוה בפנות זה אין לומר דפיק שמתל
 מאפליק אותו פראו, נעשה כן גם עכשיו בתם
 הפפורים להגילו פראו, ולספיק ידיו לל
 לשון הרמב"ן דעושין לו פהך שחולין
 לעשות לו בחול זה אצור, פי שחוליה
 הרמב"ן תמיש הם בדברים שיש להם
 לחחולה להתחזק, משנ"פ בחולה זה
 עדינות בעצם הרפואה פשיעוה כחוליה
 פפת אהת, תליו אצורו תחילתו
 להגילו פחות פחות (יב)

יוהכ"פ דמאכילין פחות פחות, מהא דקיי"ל
 כהל' שבת כדברי הרב המגיד דעושין לחולה
 כל שרגילין. ואלו תוכן דבריו בהוספת נופך
 להבנת הענין, כי הן אמת דמה שחידש הרב
 המגיד להתיר לעשות לחולה שיש בו סכנה כל
 שרגילין לעשות בחול אף שאין בו סכנה, אין
 זה האי דינא דמבואר להדיא בש"ס יומא (דף
 פ"ד ע"ג) דמחממין לו חמין לחולה בין
 להשקותו ובין להברותו, דכל אלו יש לומר
 שהם דברים שאם לא יעשו יש לחוש שיחזור
 אחר זמן לחליו, וכמו שהאריך בזה המ"ב
 בבאה"ל (נסי' שכ"ח עד"ה כל שרגילין), דמילתא
 דפשיטא היא וא"צ לזה חידושו של המ"מ.

¶ (י) אמנם מאידך גיסא גם המגיד משנה לא
 התיר לעשות "כל" דברים
 הצריכין לחולה. אלא שחידש להתיר לעשות
 צרכיו אפילו בדברים שבוודאי לא יחזור
 לחוליו כמניעתן, אלא שבחול עושין כן מדרך
 הרפואה לחולי כזה, כדי להברותו ולחזק מזג
 בריאותם. וזה אינו מילתא דפשיטא כ"כ כי
 מעצם הדין דפקוח נפש דוחה שבת עדיין לא
 שמענו שיהא היתר לחלל עליו בדברים שאינן
 אלא להברותו ולחזק מזגו, וחידש הרב המגיד
 מדברי הרמב"ן, דכיון שדרך רפואתו בפקוח
 הוא נכלל בהיתר דוחי בהם, ר"ל החולה שפפר
 הותר אצלו להחיותו כדי להצילו ולהרפאותו
 מחשש פיקוח נפש, ישתדל לגמור פעולותיו
 וצרכיו הבאין "להחיותו" ולתקן מצוה

וציין שם (נחשנ האפוד) ללשון השו"ע והתני
 שם (סעיף ד') בהפלאר היתר זו התמיש
 שכתב חז"ל דעושין לו כל מה שרגילין לעשות
 לו בחול ממאכלים והרפואות שבהם יום
 לחולה" אע"פ שאין ספנה "כללי" בשו"ע
 והוא פיון שמפל מקום החולה ו
 ופ"י עפ"ל

7

יבא לידי סכנה כלל עי"ז (וזהו לפי היתר הרמב"ן והמ"מ בהלכות שבת, דדעת התניא שהבעל נפש יחמיר לעצמו).

ג) אבר חולה שאין שום קשר לחוליו ולרפואתו עם אכילה, אלא שמפאת חוליו אינו יכול ואינו רשאי להתענות כל היום, אבל די לו אם יאכל פחות פחות מכשיעור ואין שום עדיפות אם יאכל כראוי לחולה כזה קיימא לן בשו"ע דצריך להאכילו פחות פחות מכשיעור, ואע"פ דבוודאי שבימי החול רגילין להאכילו כראוי, מ"מ אין זה נכלל בהיתירו של הרמב"ן והמ"מ כי אין האכילה כראוי יפה להחולה יותר מאכילה פחות פחות מכשיעור.

יד) בן נראה בביאור הדברים לפי מה שביארו לנכון בשו"ת חשב האפיקורא לא שהוא ז"ל כתב שם הנהוג עלמא פתח חולה לדקדק אולי הי לו בפחות פחות מכשיעור, כי ככל חולה יש מקום לראותו איך יצלו שום עדיפות אם יאכל פשיעור איתה אבל נראין שהפרים לדיעא דהוקא לא שאין האפיקורא מסדר רפואתו ופחדיו

וזכר שהביא שם מה ששמע פה... פריסק והמריזו וציל... המריזו ופריסק המריזו... ציל והמריזו ופריסק...

הרמב"ן והמ"מ, ולא יחלל את השבת אלא בדבר שבמניעתו יש חשש סכנה אם אין שם נכרי ע"כ, א"כ הוא הדין לענין יוהכ"פ כל דליכא שום חשש סכנה אם יאכל פחות פחות, אף דמעיקר הלכה להורות לאחרים נקטינן כהרב המגיד לקולא, מ"מ יש לבעל נפש להחמיר לעצמו לאכול דוקא פחות פחות מכשיעור עכ"ד. ופשוט דזה דוקא אם ברור שלא יכבד החולי ח"ו עי"ז.

ד חולה שאין שום קשר לרפואתו עם אכילה צריך פחות פחות

יג) היוצא מדברינו, דיש לחלק דין דמאכילין פחות פחות לג' מדריגות.

א) חולה שעצם הסכנה והחולשה הוא מסיבת מניעת אכילה, וודאי דמאכילין אותו כהאוי דאם נאכילנו פחות פחות, אף שלפי מצב של עכשוו בהוראה שני לו פזה פרי שלא ימות ולא יסתכן מ"מ יש לחוש שמא לא יהי סני לו באפיקורא זה להסגיר כל חשש שלג יפטר חלינו צו שיתחזק להלדו לצאתר זמן נחשו נמטער נומט סיד טיב פתחור נעלור נלכט טי נפיש נדיס כל נמטעין.

שיתחזק חלינו צריך לו להתקין ולהפריחה... משינת... כל נמטער נומט סיד טיב פתחור נעלור נלכט טי נפיש נדיס כל נמטעין.

חיים פחות פחות מכשיעור לחולה ביהכ"פ לחצ

ויתורה ע"ז מפורסמת היתה
 כי קצת ר"מ וכו'
 חולה שאכל כל היום והלילה
 מ"מ תיכף פתח יום השני

(מו) וע"ז פתח ביום
 (ל"ד) היום

ואפילה נדון ב"מ
 באפילה חולה ביום
 פמה שצריך להי"מ
 פחות ממש"מ

מן התורה וכו'
 ושתייה ליתן לו
 שלא יאכל

האחרונים
 המזרחי וכו'
 מעיקר הדין

החז"ל וכו'
 נהג להחזיק
 ע"ז

וע"ז
 וכו'

וע"ז
 וכו'

ועומקן דעת הוראתו בזה נראה כפי דברינו
 לעיל דכל חולי שהוא מסוכן קשה
 מאוד לאמרו ולומר שאין אצלו שום עדיפות
 ע"י שיאכל כראוי, וכש"כ אם יש חשש
 שיוכבד חוליו או שיחזור לחוליו, משו"ה
 בסתם חולי מסוכן וכ"ש במין חולי הכרוך
 בעניני הספקת אכילה אין למנוע ממנו האוכל
 להאכילו רק פחות פחות מכשיעור. אם לא
 באופן שהוא דומה למעוברת שבודאי אין
 אכילה בשיעור שלם בפעם אחת יסיע
 לרפואת החולי, בזה אמרו הפוסקים דצריפון
 להאכילו פחות פחות מכשיעור. L

חולה שאכל עדיין חובת תענית עליו

(מו) מצות עינוי ביום הכיפורים הל כל שעה
 ושעה במשך היום מחדש על
 האדם. וממילא אם שכח ואכל ח"ו פשוט
 דאעפ"כ אסור לו לאכול עד הלילה. ופמ"א
 בירושלמי (נדרים פ"ח ה"א) דאפילו ליחיד
 שקיבל עליו תענית על איזה יום, ה"ל שנקב
 בשעת קבלתו איזה יום שיהי' התענית, האם
 שגג ואכל אסור לו לאכול יותר. (משנ"א א"א)
 אמר יום סתם, דאז משלים ליום אחר. והובא
 דברי הירושלמי האלו ברי"ף (טעמים ר" ע"ג)
 מדפי הרי"ף) ורא"ש (ס"ק טעמים פ"ג ע"ג)
 ועפ"ז כתב התרומה הדשן (ס"ט) פ"ג ע"ג
 דהוא הדין לענין תענית ציפור הרפואה
 מי שאכל שום וריחו נודף יתחזק וימי
 עיי"ש. והובא כל זה להלפ"ה ב"מ
 מקס"ח סעיף י"א. וקצת בן פנחס וכו'
 ויום הפיסוקים.

וע"ז בשו"ת פנין ציון
 מהפ"ה וההפ"ה
 (ק"ק) המ"ז ע"כ
 (ת"ס) פמ"ה ה"ב
 ע"ז

י"ח
 ג"א
 ל"ה
 ו"א
 ג"ה
 ז"ה
 י"ה
 י"ח
 ז"ה
 א"ן
 ל"ה

מ"ה
 ת"ד
 ב"ל
 ו"ה
 א"ז
 פ"ה
 ל"ה